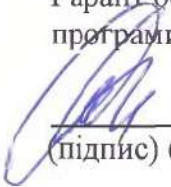

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра Права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої
програми

 Н. Є. Філіпенко
(підпис) (ініціали та прізвище)

«30» серпня 2022 р.

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Доктрина правової та соціальної держави

Галузь знань: 08 «Право»

Спеціальність: 081 «Право»

Освітня програма: Право

Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії права з галузі
знань право)

Силабус введено в дію
з 01.09.2022 року

Харків – 2022 р.

Розробник:

професор закладу вищої освіти кафедри права,
доктор юридичних наук, доцент **Н. Є. Філіпенко**

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри Права
гуманітарно-правового факультету

Протокол № 1 від 25.08.2022 року

Завідувач кафедри доктор юридичних наук, професор **Г.О. Спіцина**

1. Загальна інформація про викладачів

ПІБ: Філіпенко Наталія Євгенівна

Посада: професор

Наукова ступінь: доктор юридичних наук

Вчене звання: професор

Перелік дисциплін, які викладає:

- «Теорія держави та права»;
- «Кримінологія»;
- «Правове регулювання інформаційної безпеки в Україні»;
- «Актуальні проблеми правового регулювання та організації безпеки суб'єктів господарювання критичної інфраструктури та повітряного транспорту»
- «Актуальні проблеми запобігання корупції»;

– «Судові експертизи кримінальному та адміністративному провадженні за фактами втручання у діяльність об'єктів критичної інфраструктури та повітряного транспорту».

Напрями наукових досліджень:

- сучасні напрями протидії кримінальній кіберпротиправності;
- актуальні напрями забезпечення безпеки критичної інфраструктури;
- права людини та їх забезпечення під час здійснення слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів;
- теоретичні проблеми організації проведення судових експертиз за фактами вчинення кримінальних правопорушень у сфері використання комп'ютерів, автоматизованих систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку;
- стратегія розвитку міжнародного співробітництва судово-експертних установ України із закордонними спеціалістами у попередженні терористичних атак на об'єкти авіакосмічної галузі та критичної інфраструктури;
- юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- теоретико-правові та організаційно-тактичні питання забезпечення державної політики протидії злочинності на об'єктах аерокосмічної галузі як складової критичної інфраструктури України.

Профайл викладача: Тел.: (066) -305-20-64

E-mail: n.filipenko@khai.edu

<https://orcid.org/0000-0001-5524-2259>;

<https://education.khai.edu/lecturer/filipenko-nataliia-evhensvna>

Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі Mentor

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1

Обсяг дисципліни:

Денна: 7 кредитів ЄКТС /210 годин, у тому числі аудиторних – 64 год. (лекції 32 год., семінарські / практичні 32 год.), самостійної роботи здобувачів – 156 год.

Заочна: 7 кредитів ЄКТС /210 годин, у тому числі аудиторних – 12 год. (лекції 06 год., семінарські / практичні 06 год.), самостійної роботи здобувачів – 208 год.

Форма здобуття освіти – денна/заочна

Дисципліна – вибіркова

Види навчальної діяльності – лекції, семінарські / практичні заняття

Види контролю – іспит

Мова викладання – українська

Пререквізити: Теорія держави і права; Філософія права; Кримінальне право; Кримінально процесуальне право; Кримінологія; Актуальні питання адміністративного права та адміністративного судочинства..

Кореквізити навчальної дисципліни: Сучасні проблеми доказування у кримінальному провадженні; Використання кримінального аналізу щодо протидії кримінальним правопорушенням на об'єктах критичної інфраструктури та повітряного транспорту; Актуальні проблеми правового регулювання та організації безпеки суб'єктів господарювання критичної інфраструктури та повітряного транспорту; Актуальні проблеми запобігання та протидії корупції; Актуальні питання забезпечення прав і свобод людини у кримінальному судочинстві; Судові експертизи у кримінальному та адміністративному провадженнях за фактами втручань у діяльність об'єктів критичної інфраструктури та повітряного транспорту; Військове право.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Доктрина правової та соціальної держави» будується на базовій програмі «Теорія держави і права» і розрахована на подальше вивчення найбільш актуальних проблем законодавства України та зарубіжних країн.

Мета дисципліни «Доктрина правової та соціальної держави» полягає у формуванні у майбутніх фахівців умінь та компетентності для забезпечення ефективного управління в сфері державотворення з урахуванням останніх досягнень правової науки та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з глибокими теоретичними і практичними знаннями щодо основних властивостей держави та права як складних соціальних явищ, процеси їх виникнення, становлення та перспективи розвитку, методологію їх наукового осмислення, формування правової картини світу. Дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в галузі «Право». Дисципліна є фундаментальною, базовою наукою в

системі юридичних наук, яка формує загально-правовий світогляд майбутніх юристів.

Дана дисципліна має своїм **завданням** поглиблення і розширення знань аспірантів по найбільш актуальним проблемам застосування законодавства. Особливої уваги при вивченні дисципліни приділено розгляду новел законодавства, які відображають особливості чинного законодавства під час воєнного стану у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, а також інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності; розвиток на практичних заняттях (в тому числі й із використанням ЕОМ), навичок та вмінь комплексного аналізу соціальної ситуації в державі; формування практичних навичок системного аналізу соціальної політики держави та розроблення рекомендацій щодо запобігання тим чи іншим видам злочинності на основі власних спостережень та досліджень інших авторів тощо.

Перелік компетентностей

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у галузі права.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми аспірант буде здатен:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері Права на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Фахові компетентності спеціальності (СК):

Після закінчення цієї програми аспірант буде здатен:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї (нього, них) міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з галузі права та суміжних галузей.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземною мовами, глибоке розуміння іншомовних наукових текстів за напрямом досліджень.

СК03. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.

СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК05. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики у сфері Права, виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК06. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в галузі права та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство та безперервний саморозвиток й самовдосконалення під час їх реалізації.

СК07. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики досліджень та загального культурного кругозору, а також дотримання правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

СК08. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем наукового пізнання, застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової діяльності в галузі права.

СК09. Здатність до застосування принципів верховенства права, в тому числі, у ситуаціях законодавчої невизначеності та формування концептуального знання щодо форм впливу практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

Нормативний зміст підготовки доктора філософії, сформований у термінах результатів навчання

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з галузі права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідної галузі, отримання нових знань та/або здійснення інновацій, які відповідають стандартам національного та міжнародного рівнів.

РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні правові проблеми державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

РН03. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу з використанням здобутків теорії права та інших правових наук, експериментальних досліджень (опитувань, спостережень, тощо), математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані; розв'язання проблем окремої групи правових відносин з урахуванням специфіки аерокосмічної галузі.

РН04. Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні і комп'ютерні моделі процесів і систем, у тому числі методи та засоби створення інформаційних технологій та програмного забезпечення, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у галузі права та дотичних міждисциплінарних напрямках з урахуванням специфіки аерокосмічної галузі.

РН05. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямків з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників (зокрема чинного законодавства, практики його застосування, розробки проектів нормативно-правових актів із обґрунтуванням власної позиції щодо необхідності їх

прийняття), у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН06. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН07. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми права з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

РН08. Розуміти загальні принципи та методи права, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері права та у науково-педагогічній практиці.

РН09. Вивчати, узагальнювати та впроваджувати в навчальний процес інновації, сучасні освітні методи та технології, методикку педагогічної діяльності з права.

РН10. Здійснювати пошук та критичний аналіз інформації, концептуалізацію та реалізацію наукових проектів з права.

РН11. Уміти управляти змістом, розкладом, вартістю, якістю, ризиками, людськими ресурсами та комунікаціями науково-технічних проектів з відповідністю вимогам міжнародних стандартів з урахуванням специфіки аерокосмічної галузі.

РН12. Знати сучасні підходи та засоби моделювання досліджуваних об'єктів та процесів управління, в тому числі в аерокосмічній галузі, вдосконалювати їх, розвивати, оптимізувати та приймати рішення, вміти створювати нові.

РН13. Знати філософсько-світоглядні засади, сучасні тенденції, напрямки і закономірності розвитку вітчизняної та світової науки в умовах глобалізації й уміння їх використовувати в науково-дослідній та професійній діяльності у різних галузях, у тому числі аерокосмічній галузі.

РН14. Демонструвати необхідні знання, розуміння сутності, змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права та застосовувати їх у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

4. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1 ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

ПРАВОВА ДЕРЖАВА: ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ

Тема 1. Історичні витоки та визначення поняття «правова держава».

Обсяг аудиторного навантаження - 8 год.:

Лекція 4 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 4 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК;ЗК02, ЗК03, ЗК04; СК05, СК06, СК07, СК09.

Результати навчання: РН02, РН08, РН09, РН13-ПРН14.

Тема 2. Основні критерії оцінювання правової держави: мова, свідомість, культура.

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК; ЗК01-ЗК04; СК01-СК09.

Результати навчання: РН02, РН08, РН09, РН13-ПРН14.

Тема 3. Теоретико-ціннісні настанови правової держави.

Обсяг аудиторного навантаження - 4 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК; ЗК02, ЗК03, ЗК04; СК05, СК06, СК07, СК09.

Результати навчання: РН02, РН08, РН09, РН13-РН14.

Тема 4. Роль і місце теорії поділу влади в сучасних доктринах правової держави.

Обсяг аудиторного навантаження - 4 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК; ЗК01-ЗК04; СК01-СК09.

Результати навчання: РН02, РН05, РН08, РН09, РН11, РН13-РН14.

Тема 5. Сучасні моделі реалізації принципу верховенства права.

Обсяг аудиторного навантаження – 16 год.:

Лекція 8 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 8 год: Усне опитування, тестування. Завантажена

у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК; ЗК02, ЗК03, ЗК04; СК05, СК06, СК07, СК09.

Результати навчання: РН02, РН05, РН08, РН09, РН11, РН13-РН14.

Тема 6. Стандарти правової держави, механізми та результати їх імплементації в національне законодавство.

Обсяг аудиторного навантаження - 4 год:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК; ЗК02, ЗК03, ЗК04; СК05, СК06, СК07, СК09.

Результати навчання: РН02-РН14.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА: ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ

Тема 7. Проблематика соціальної держави у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Методологічні аспекти дослідження сутності та призначення соціальної держави.

Обсяг аудиторного навантаження - 8 год:

Лекція 4 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 4 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

2. Виконання практичних завдань протягом семестру.

3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК; ЗК01-ЗК04; СК01-СК09.

Результати навчання: РН02, РН08, РН09, РН13-РН14.

Тема 8. Основні ознаки, завдання та функції соціальної держави.

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год.:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

2. Виконання практичних завдань протягом семестру.

3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК; ЗК02, ЗК03, ЗК04; СК05, СК06, СК07, СК09.

Результати навчання: РН02, РН08, РН09, РН13-РН14.

Тема 9. Правова держава і соціальна держава: діалектична єдність їхніх суперечностей.

Обсяг аудиторного навантаження – 4 год.:

Лекція 2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК; ЗК01-ЗК04;СК01-СК09.

Результати навчання:РН01-РН14.

Тема10. Права людини як діюче право. Позитивні обов'язки держави.

Обсяг аудиторного навантаження – 8год.:

Лекція 4год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 4 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми:

Межі та особливості пізнання злочинності у вітчизняній та зарубіжній кримінології. Поняття криміногенних процесів та криміногенних проявів, їх співвідношення зі поняттями кримінальної протиправності та кримінальними правопорушеннями. Принципи криміналізації та декриміналізації суспільно небезпечних діянь.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК; ЗК02, ЗК04; СК05, СК07, СК09.

Результати навчання: РН01-РН14.

Тема 11. Розгортання державної діяльності щодо забезпечення соціального партнерства.

Обсяг аудиторного навантаження – 8год:

Лекція 4год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 4 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК; ЗК03, ЗК04; СК05, СК06, СК07, СК09.

Результати навчання: РН05, РН08, РН11, РН13-РН14.

Тема 12. Питання соціальної держави в практиці Європейського суду з прав людини.

Обсяг аудиторного навантаження – 8 год:

Лекція 4 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 4 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК; ЗК02, ЗК03, ЗК04; СК05, СК06, СК07, СК09.

Результати навчання: РН01-РН14.

5. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачено.

Реферати, аналітичні огляди та інше – це індивідуальні завдання, які сприяють розширенню та поглибленню теоретичних знань з окремих тем навчальної дисципліни, формують навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою, кримінальним законодавством, судовою практикою.

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад, словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

7. Методи контролю

Поточний контроль: опитування на семінарських та практичних заняттях; вирішення конкретних правових ситуацій; проведення письмових контрольних робіт з окремих правових інститутів; проведення групових та індивідуальних консультацій.

Підсумковий контроль: складання іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі (приклад)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Модуль 1			
Самостійна робота з навчально-методичними матеріалами	0...2	3	0...6
Виконання практичних робіт	0..2	1	0...2
Семінарські заняття	0...2	2	0...4
Рішення тестових завдань	0-10	1	0-10
Усього за модуль			1-22
Модуль 2			
Самостійна робота з навчально-методичними матеріалами	0...2	8	0...16
Виконання практичних робіт	0...2	8	0...16
Рішення тестових завдань	0-11	1	0-10
Усього за модуль			1-42
Модуль 3			
Самостійна робота з навчально-методичними матеріалами	0...2	5	0...10
Виконання і захист практичних робіт	0..2	5	0...10
Рішення тестових завдань	0-10	1	0-16
Усього за модуль			1-36
Усього за курс			60...100

Білет для іспиту/заліку складається з:

I. Теоретична частина (питання для перевірки отриманих знань): складається з 2 запитань кожне оцінюється максимально 30 балів.

Приклад

1. Правова держава: філософсько-правові аспекти влади - 30 балів.
2. Специфіка соціальних прав - 30 балів.

II. Практична частина (завдання для виявлення рівня сформованості умінь та практичних навичок професійної діяльності) – максимальна оцінка 40 балів.

Всього – максимальна оцінка **100** балів.

Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);
- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку 20 балів);
- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);
- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);
- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);
- участь та отриманні рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);
- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);
- проведення право освітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);
- написання реферату (5 балів);
- участь у не менше 2-х заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);
- активна участь у роботі наукового гуртку аспірантів кафедри Права (702) «Сучасні доктрини правової науки» гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

1. Письмові роботи:

Планується виконання аспірантами обов'язкових та додаткових видів письмових робіт: письмових робіт за результатами самостійної роботи за темами курсу, письмових експрес-опитувань на семінарських заняттях тощо.

2. Академічна доброчесність:

Очікується, що аспіранти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення. Порушення академічної доброчесності регулюється відповідно до Положень «Про систему забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти СУЯ ХАІ-НМВ-П/011:2017» та «Про академічну доброчесність» СУЯ ХАІ-НМВ-П/004:2019 від 21.06.2019 (зі змінами від 22.01.2020) (<https://khai.edu/ua/university/normativnabaza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdijsnennya-osvitnogo-procesu/>; <https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>)).

3. Відвідування занять:

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропуски практичних/семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-pro-organizaciyu-sistemi-upravlinnya-yakistyu/polozhennya-pro-sistemu-zabezpechennya-yakosti/>).

10. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичне забезпечення вибіркової навчальної дисципліни «Доктрина правової та соціальної держави», рівень вищої освіти: третій (доктор філософії права з галузі знань право) / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т" ; уклад. Н. Є. Філіпенко. Харків. Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т", 2022.

2. Mentor: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=7674#section-0>

11. Рекомендована література

Основні нормативні акти:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_UKR.pdf.
3. Рекомендація Rec (2004)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_573.
4. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III). Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
5. Віденська конвенція про право міжнародних договорів. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_118.
6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: підписана від імені України 11.12.2003 р.; ратифікована 18.10.2006 р.; набрала чинності для України 01.01.2010 р. *Офіційний вісник України*. 2010. №10. Ст.506.
7. Устав Організації Об'єднаних Націй та Устав Міжнародного Суду від 26.06.1945 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
8. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 г. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_588.
9. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства (2000 р.). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_163.
10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2148-08>.
11. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією: підписана від імені України 27.01.1999р.; ратифікована 18.10.2006 р., набрала чинності для України 01.03.2010 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 15. Ст.717.
12. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (Дата звернення 10.02.2018 р.).
13. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон від 03.04.2012 №4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон від 07.12.1984 №8073-X. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

Підзаконні акти:

1. Методичні рекомендації для центральних органів виконавчої влади щодо застосування в законотворчій діяльності Конвенції про захист прав і основних свобод людини. Схвалено постановою колегії Міністерства юстиції України від 21 листопада 2000 р. N 40. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0040323-00/print1486573910012777>.
2. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру: Постанова ПВСУ від 15.05.2002 р. № 2 // База

- даних «Законодавство України».
URL:http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895_014.
3. Про практику призначення судами кримінального покарання: Постанова ПВСУ від 24.10.2003 р. №7 // База даних «Законодавство України».
URL:http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225_016.
4. Про практику застосування судами України законодавства про погашення і зняття судимості: Постанова ПВСУ від 26.12.2003 р. №16 // База даних «Законодавство України».
URL:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/335_075.
5. Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні: Постанова ПВСУ від 28.12.1996р. №15 (Із змінами, внесеними згідно з Постановою ПВСУ №17 26.12.2003 р.) //База даних «Законодавство України».
URL:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956_009.
6. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: Постанова ПВСУ від 16.04.2004 р. №5. // База даних «Законодавство України».
URL:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978_012.
7. Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування: Постанова ПВСУ від 16.04.2004 р. №5 // База даних «Законодавство України».
URL:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/456_011.
8. Про звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 4, частин першої та четвертої статті 5, частини третьої статті 74 Кримінального кодексу України, статті 73 Закону України «Про Конституційний Суд України: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року № 4 // База даних «Законодавство України».
URL:
http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/235_013
9. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Вальсаміс проти Греції» від 18 грудня 1996 р. URL:
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_039.
10. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року №7 // База даних «Законодавство України».

Рекомендована література:

1. Адаптація національного законодавства відповідно до угоди про асоціацію з Європейським союзом: наукова монографія. За ред. О. В. Кузьменко (спеціальне редактування О. В. Кузьменко і В. Г. Чорна). К.: Видавничий центр «Кафедра», 2019. 678 с.
2. Андрієнко О. В. Світоглядні виміри демократичного соціуму : монографія / О. В. Андрієнко. Донецьк : ДонНУ, 2013. 346 с.

3. Андрушко П.П. Злочини проти виборчих прав громадян та їх права брати участь у референдумі: кримінально-правова характеристика: Монографія. КИЇВ:КНТ, 2007. 328 с.
4. Бадида А.Ю. Розвиток соціального законодавства в Німеччині (друга половина ХІХ століття). Порівняльно-аналітичне право. Публічне право. С.342.
5. Баранівський В. Ф. Проблеми духовної безпеки українського суспільства / В. Ф. Баранівський. Київ : Видавництво ПП Улянич В. І., 2009. 160 с.
6. Бермічева О.В. Соціальна функція держави в Україні: Автореф. дис...канд. юрид. наук: 12.00.01/Нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2002. 18 с.
7. Богданов В. С. Ідея справедливості в соціальній політиці сучасної демократичної держави: політико-правовий вимір. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 58. С. 30-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_58_5.
8. Боднарук М.І. Соціальне страхування за законодавством Німеччини (історико-правові аспекти) // Науковий вісник Чернівецького університету: Сер. правознавство. 2000. Вип. 91. С.52-55.
9. Болотіна Н. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять // Право України. 2000. № 4. С.35-39.
10. Болотіна Н. Соціальне законодавство України. Гендерна експертиза. К.: Логос, 2001. 82 с.
11. Болотіна Н. Соціальне право України: окремі теоретичні проблеми формування та розвитку // Право України. 2000. № 12. С.24-28.
12. Буйвол Б. А. Соціальний контроль та його вплив на поведінку людей: автореф ... канд. Юрид. наук. Київ, 1973. С. 3.
13. Булгакова Д. О. Конституційна реформа Європейського Союзу за Лісабонським договором. Основні положення. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2010. № 2. С. 13-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2010_2_4.
14. Бульбенюк С.С. Еволюція «держави загального добробуту»: теоретичний та практичний аспекти проблеми // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2002. Вип. 9. С.108-119.
15. Бурова А. Роль та функції блогу як інструменту соціальної комунікації / А. Бурова // Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю 14-15 травня. Модернізація соціогуманітарного простору : історичний досвід, виклики та перспективи. Збірка матеріалів. Житомир-Вінниця. С. 148–155.
16. Вараниця Т.В. Світовий досвід формування соціально орієнтованої економіки // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. Дніпропетровськ: Дніпропетровський нац. ун-тет, 2001. - Вип. 117. С.27-31.
17. Васечко Л. О. Еволюція прав людини під впливом процесів глобалізації. Форум права. 2010. № 4. С. 121-126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

18. Велика українська кримінологічна енциклопедія. У 2 т. / редкол.: В. В. Сокурєнко (голова), О. М. Бандурка (співголова) та ін.; наук. ред. О. М. Литвинов. Харків : Факт, 2021. 853 с.
19. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / редкол.: В.Я. Тацій (голова), В.І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2016.
20. Верещинський Ю. О. Імплементация європейських міжнародно-правових норм про соціальні права у конституціях європейських держав. Актуальні проблеми держави і права. 2005.
21. Верланов С.О. Економічні і соціальні права людини: європейські стандарти та їх впровадження в юридичну практику України (загальнотеоретичне дослідження). Львів, «Край», 2009. 196 с.
22. Головащенко О.С. Соціальна та правова держава: питання співвідношення. автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. Харків, 2008. 20 с.
23. Гончар Б. Право і сила. Парламентаризм Отто фон Бісмарка. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. 2007. Вип. 89-90. С. 7-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ist_2007_89-90_4.
24. Громадянське суспільство в Україні та «політика ідентичності» / за ред. Ю. Тищенка, С. Горобчишина. Укр. незалеж. центр політ. досліджень. Київ : Агентство «Україна», 2012. 75 с.
25. Гурєнко М.М. Ідеї гарантій прав і свобод людини й громадянина у ліберальній філософсько-правовій думці // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ. 2000. № 3. С.38-46.
26. Давидова М. Соціально-економічні права як критерій аналізу і класифікації сучасних демократичних держав // Право України. 2001. №8. С.32-35.
27. 27. Справа «Бурдов (Burdov) проти Росії». (Скарга N 59498/00). URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/12027283/12027283.htm>.
28. Добрянський С. Хартія основних прав Європейського Союзу як регіональний праволюдний стандарт. Вісник Національної академії правових наук України. 2013. № 3. С. 23-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2013_3_5.
29. Довідник з прав людини / Українська правнича фундація. К. , 1993. 186 с.
30. Жарков Я. М. Інформаційна безпека особистості, суспільства, держави : підручник / Я. М. Жарков, М. Т. Дзюба, І. В. Замаруєва та ін. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 256 с.
31. Заблоцький В.П. Сучасний лібералізм: соціально-філософський аналіз: Автореф. дис...д-ра філос. наук: 09.00.03/Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України. К., 2002. 35 с.
32. Заросило В.О. Беззубов Д.О. Теоретичні основи безпеки: розвиток і становлення. К.: «МП Леся», 2013. 180 с.

33. Капильцова В.В. Соціальні гарантії в умовах становлення ринкових відносин в Україні: Автореф. дис...канд. екон. наук: 08.01.01 / Донецький нац. ун-т. Донецьк, 2002. 21 с.
34. Кениг (Konig) проти Федеративної Республіки Німеччини. Судове рішення від 28 червня 1978 р. URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/2461483/2461483.htm>.
35. Колот А. Проблеми розбудови національної моделі соціально-трудоових відносин // Україна: аспекти праці. 2002. №5. С.23-28.
36. Колот А. Проблеми становлення і розвитку соціально-трудоових відносин в Україні // Україна: аспекти праці. 2000. №3. С.23-27.
37. Концепція соціального контролю в сучасній теоретико-правовій науці / В. М. Пальченкова // Юридична наука. 2015. № 8. С. 7-14: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2015_8_3
38. Копейчиков М. Соціальна держава як політична реальність // Вісник Академії правових наук України. 2001. №2(205). С.216-227.
39. Краєвська О. Трансформація інституційно-правової системи ЄС за Лісабонським договором. Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини. 2012. Вип. 30. С. 93-102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2012_30_13.
40. Кудрявцева С. П., Колос В. В. Міжнародна інформація. Навчальний посібник / С. П. Кудрявцева, В. В. Колос. К. : Видавничий Дім «Слово», 2005. 400 с.
41. Курт (Kurt) проти Туреччини Судове рішення від 25 травня 1998 р. URL: http://european-court.eu/uploads/ECHR_Kurt_v_Turkey_25_05_1998.pdf.
42. К'єлдсен (Kjeldsen), Буск Мадсен (Busk Madsen) та Педерсен (Pedersen) проти Данії. Судове рішення від 7 грудня 1976 р. URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/2461409/2461409.htm>.
43. Кемпбелл та Козенс проти Великої Британії. ECH-1982-S-001. URL: http://european-court.eu/uploads/ECHR_Campbell_and_Cosans_v_the_United-Kingdom_25_02_1982.pdf.
44. Лемак В. Соціально-економічні права людини в контексті верховенства права: вітчизняний досвід закріплення та застосування. Вісник Академії правових наук України. 2010. № 1. С. 40-48.
45. Лісовський П. М. Інтелектуалознавство. Навч. посібник / П. М. Лісовський. — К. : Кондор Вид-во, 2017. 214 с.
46. Лобовик Б., Ладивірова С. Проблема особистості, суспільства і держави з точки зору основних принципів католицького соціального вчення // Церква і соціальні проблеми. Енцикліка «Сотий рік». Львів, 1993. С.145-152.
47. Лобода Ю. Цінність держави як елемент її сутності//Актуальні проблеми політики: Зб. наук. пр. Одеса: Юридична література, 2001. Вип. 10 - 11. - С. 437 - 442.
48. Лобода Ю.П. Цінність держави як її соціальна сутність (теоретико-методологічні аспекти дослідження): Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Одеська нац. юридична академія. Одеса, 2001. 20 с.
49. Ляшенко Т. Соціальне партнерство: шлях до соціальної ринкової держави // Юридичний вісник України. 1999. №18(202). 6-12 травня. С.31-32.

50. Ляшенко Т.М. Соціальне партнерство як фактор політичної та соціальної стабільності в Україні: Автореф. дис... канд. політ. наук:23.00.02/Ін-т політич-них і етнонаціональних досліджень НАН України. К., 1998. 19 с.
51. Матюхіна Н. П. Управління персоналом органів внутрішніх справ України (теоретичні та прикладні аспекти) / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О. М. : монографія. Х. : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 1999. С. 10–11.
52. Мацокін В.В. Право громадян України на достатній життєвий рівень. автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02. Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. Харків, 2008. 20 с.
53. Медвідь Ф. М., Буга Р. І. Національні інтереси України та їх пріоритети в умовах глобалізованого світу : небезпеки та загрози // Наукові праці МАУП, 2010. Вип. 3 (26). С. 113–117.
54. Мельничук О. А. Страхування робітників від нещасних випадків у Німеччині наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Історія. 2014. Вип. 22. С. 195-200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_ist_2014_22_42.
55. Муравйов К. В. Проблеми реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань : монографія / К.В. Муравйов. К. : «МП Леся», 2016. 412 с.
56. Набруско В. Чи стане Україна господарем у власному інформаційному просторі? Дзеркало тижня. 2008.
57. Наливайченко С.П. Механізм планомірної трансформації перехідної еконо- міки України в соціально орієнтовану. Сімферополь: Таврія, 2001. 356 с.
58. Намчук В. А. Розвиток соціальної держави в країнах ЄС. Актуальні проблеми державного управління. 2011. № 2. С.423-430. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2011_2_60.
59. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства: вид. друге, перобл. і доповн. / за ред. М.І. Хавронюка. К.: ВД «Дакор», 2017. 514 с.
60. Нечай А. Чи потрібен Україні Соціальний кодекс? // Зб. наук. пр. Україн. Академії держ. управління при Президентові України. К.: Вид-во УАДУ, 2000. Вип.2. Ч. II. С.290-296.
61. Новітні кримінально-правові дослідження 2019: альманах наукових досліджень / за ред. О. В. Козаченка, О. М. Мусиченко. Миколаїв: СПД Румянцева Г. В., 2019. 278 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11514/Almanax.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
62. Овсієнко О. В. Обмеження економічної свободи як передумова розбудови соціальної держави в Україні: аргументи «за» і «проти». Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Економічна теорія та право. 2013. № 2. С. 287-289. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2013_2_37.
63. Осовий Г. Профспілковий рух в Україні: нова соціальна роль, стан та перспективи розвитку // Україна: аспекти праці. 2001. №8. С.18-26

64. Панкевич О.З. Соціальна держава: поняття та загальнотеоретична характеристика: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Львів, 2003. 19с.
65. Попович М. В. Національна ідея і соціальні трансформації в Україні / М. В. Попович. Київ : Укр. Центр духовн. культури, 2005. 328 с.
66. Приходько С. Здійснення громадянами права на соціальний захист та гарантії його забезпечення // Право України. 2000. № 2. С.18-22.
67. Пчелін В. Б. Поняття та сутність кадрів у системі кадрового забезпечення адміністративного судочинства України / В. Б. Пчелін // Право і суспільство. 2016. №4. С. 129.
68. Рабінович П. Феномен права в інтерпретації Страсбурзького суду (до 50-річчя Європейського суду з прав людини). Вісник Академії правових наук України. 2009. № 2. С. 3-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/varny_2009_2_1.
69. Рабінович П.М. Права людини: уніфікація назв та розмаїття змісту // Незалежний культурологічний часопис «І». Громадянське суспільство. Україна. 2001. Ч. 21. С.191-198.
70. Рабінович С. Права людини і соціальна доктрина католицької церкви // Вісник Академії правових наук України. – 2001. — № 1(24). – С.154-167.
71. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Вальсаміс проти Греції» від 18 грудня 1996 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_039.
72. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України та 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців третього, четвертого пункту 13 розділу XV «Прикінцеві положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та офіційного тлумачення положення частини третьої статті 11 Закону України «Про статус суддів» (справа про рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання) від 11 жовтня 2005 року
73. Рішення про продовження на 2001 рік дії Генеральної угоди між Кабінетом
74. Рішення у справі «Ahmet Yıldırım проти Туреччини» (2013 р.). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126863>.
75. Рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (2009 р.). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_479/print1495521599486862.
76. Рішення у справі «Ahmet Yıldırım проти Туреччини» (2013 р.). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126863>.
77. Справа «Кечко проти України» (Заява N 63134/00). Страсбург, 8 листопада 2005 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/974_025.
78. Справа «Сук проти України» (Заява № 10972/05). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_715.
79. Валентина Ніканорівна Великода проти України. (Заява № 43331/12). URL: old.minjust.gov.ua/file/41511.
80. Рудик В.А. Юридичні гарантії права людини на соціальний захист в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2007. 20 с.

81. Савчук Є. Ю. Правове регулювання соціального захисту робітників у Німеччині наприкінці XIX ст. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2014. Вип. 7. С. 51-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_7_14.

82. Севрюков Д. Г. Соціальна функція держави. Публічне право. 2013. № 1. С. 296-301. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2013_1_42.

83. Семигіна Т. Правові межі діяльності недержавних організацій щодо надання соціальних послуг // Соціальна політика і соціальна робота. 1999. С.20-26.

84. Сенюта І.Я. Право людини на охорону здоров'я та його законо- давче забезпечення в Україні (загальнотеоретичне дослідження). автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Львів, 2006. 16 с.

85. Сіленко А.О. Соціальна держава: еволюція ідеї, сутність та перспективи становлення в сучасній Україні: Автореф. дис... д-ра політ. наук: 23.00.02/Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. К., 2000. 38 с.

86. Скакун О.Ф. Теорія держави і права. Харків: Консум, Ун-т внутр. справ, 2000. 704с.

87. Сковронський Д. М. Становлення соціальної держави в Україні в контексті соціальних принципів Європейського Союзу. Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 60. С. 373-380. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_60_53.

88. Скрипнюк О. Ідея соціальної справедливості в контексті теорії соціальної, правової держави // Вісник Академії правових наук України. 2001.

89. Скрипнюк О.В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-річчя незалежності України: Монографія. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2000. 600 с.

90. Співак В.М. Соціальна правова держава як фактор розвитку демократичного суспільства в Україні: Автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02/Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. К., 2001. 19 с.

91. Спіцина Г. О., Філіпенко Н. Є. Терористична діяльність: кримінально-правова політика протидії // Кримінально-правові та кримінологічні засоби протидії злочинам проти громадської безпеки та публічного порядку : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. до 25-річчя ХНУВС (18 квіт. 2019 р., м. Харків) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Кримінол. асоц. України. Харків : ХНУВС, 2019. С. 188-191.

92. Стаховська Н.М. Соціальне забезпечення чи захист? // Підприємництво, господарство та право. 2000. № 8. С.54-57.

93. Тацій В. Шлях «спроб та помилок» надто дорого обходиться суспільству / В. Тацій // Віче. 2005. № 9. С. 58–65.

94. Терещенко О. В. Глобалізація та її вплив щодо вирішення спорів інститутами міжнародного судочинства. Актуальні проблеми держави і права. 2012. Вип. 65. С. 172-180. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2012_65_22.

95. Требін М. Інформаційне суспільство. Війни нової епохи. // Віче. 2002. № 4. С. 64–68.

96. Требін М. П. Міжнародна інформація : навч. посіб. / М. П. Тре- бін, І. О. Поліщук, Н. П. Осипова та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Х. : Право, 2014. 336 с.
97. Троян О.І. Соціальна справедливість як моральна основа демократичної правової соціальної держави: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Ун-т внутр. справ. Харків, 1995. 19 с.
98. Хантігтон С. Майбутнє демократичного процесу від експансії до консолідації / Самуель Хантігтон // Політологія. Хрестоматія. Навчальний посібник. К. : Альтерпрес, 2004. С. 407–421.
99. Хара В., Новіков В. Побудова соціальної держави — загальне національне завдання // Голос України. 2003. 28 березня.
100. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Категорія «соціального права» у загаль- ній системі права // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. пр. Одеса: Астропрінт, 2000. Вип. 9. С.26-31.
101. Харченко О. Запровадження заходів «жорсткої економії» як про- яв кризи соціальної держави. Гілея: науковий вісник. 2013. № 73. С. 344-346. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_73_157.
102. Христова Г. О. Доктрина позитивних зобов'язань держави щодо прав людини: основні етапи формування. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2013. Вип. 26. С.16-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dbms_2013_26_4.
103. Христова Г. О. Позитивні зобов'язання держави у сфері прав лю- дини як новий напрям дослідження у вітчизняній теоретичній юриспруденції. Вісник Академії правових наук України: зб. наук. пр. Акад. прав. наук України. Харків: Право, 2012. 2012 р. №2(69). С.30-41.
104. Христова Г. О. Типи позитивних зобов'язань держави щодо прав людини у світлі юриспруденції Страсбурзького суду. Юрист України. 2013. № 2. С. 11-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uy_2013_2_4.
105. Христова Г. Позитивні обов'язки держави у сфері протидії дискримінації. Вісник Національної академії правових наук України. 2013. № 4. С. 11-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2013_4_4.
106. Цимбалюк В. С. Сутність інформаційної безпеки в умовах входження України до глобальної кіберцивілізації / В. Цимбалюк // Науковий вісник академії ДПС України. 2007. № 4. С. 174–178.
107. Чанишева Г.І. Колективні відносини у сфері праці: теоретико- правовий аспект. Одеса: Юридична література, 2001. 328 с.
108. Чекаленко Л. Організація безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) : Навчально-методичне видання / Л. Чекаленко. К. : Дипломатична академія України при МЗС України, 2012. 76 с.
109. Чічкань М. В. Правове регулювання соціального захисту інвалідів в Україні : дис... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Чічкань Марія Валеріївна. Х., 2009. 420 с.
110. Чубко Т. П. Глобалізація: поняття, вплив на сучасні державу і право. Форум права. 2010. № 1. С. 396-405. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
111. Шевченко Т. Г. Кобзар [вступ. ст. О. Гончара. Приміт. Л. Ко- дацької] / Т. Г. Шевченко. Київ : Дніпро, 1985. 640 с.

112. Шевченко Я. М. Проблеми вдосконалення правового врегулювання права приватної власності : монографія / Я. М. Шевченко, М. В. Венецька, І. М. Кучеренко. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. НАН України, 2002. 314 с.
113. Шевчук С. В. Судовий захист прав людини: практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. 3-тє вид. Київ : Реферат, 2010. 848 с.
114. Шевчук С. Концепція позитивних обов'язків держави у практиці Європейського суду з прав людини. Право України. 2010. № 2. С. 55–64.
115. Шилов Ю. О. Актуальні проблеми українознавства : [звед. зб. матер. наук.-практ. конф.] / Ю. О. Шилов. Київ : МАУП, 2012. 286 с.
116. Шлях вперед для соціал-демократів Європи: пропозиція Г. Шрьодера і Т. Блера // Медведчук В.В. Дух і принципи соціал-демократії: українська перспектива. К.: Основні цінності, 2000. С.175-193.
117. Шупак М. Церква і права людини: католицькі й протестантські погляди, відображені в церковних документах // Релігійна свобода і права людини: Богословські аспекти: У 2 т./ Львівська богословська академія. Львів: Свічадо, 2000. Т.1. С.305-341.
118. Юридична енциклопедія : в 6 т. ред. кол. : Ю. С. Шемшученко та ін. К. : Укр. енциклопедія, 1998. Т. 3. 551 с.
119. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2000. 212с.
120. Яковюк І. Виникнення та розвиток концепції соціальної держави // Вісник Академії правових наук України. 2001. № 2(25). С.25-34.
121. Яковюк І.В. Про обсяг поняття «соціальна держава» (на основі порівняльного аналізу моделей ФРН і України). Право України. 1998. №11. С.26-28.
122. Яковюк І.В. Розвиток концепції соціально-економічних прав як передумова формування соціальної держави // Проблеми законності. Респ. міжвідом. наук. зб. Харків: Нац. юрид. академія України, 1998. Вип. 35. С.22-27.
123. Яковюк І.В. Соціальна держава: до визначення змісту поняття // Вісник Академії правових наук України. 2001. № 3 (26). С.37-47.
124. Яковюк І.В. Соціальна держава: питання теорії і шляхи її становлення. автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. Харків, 2000. 19 с.
125. Якушик В. Проблеми типології правової держави // Філософська і соціологічна думка. 1993. №9-10. С.177-195.
126. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології / В. Янів; [упоряд. М. Шафовал]. [2-ге вид. переробл. і доп.]. Київ : Знання, 2006. 735 с.
127. Agenda for social policy (2000-2005). Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Social policy agenda [COM(2000) 379 final - not published in the Official Journal]. URL: http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_agenda/c10115_en.htm.

128. Annual Report. 2016 Court of Justice of the European Union Communications Directorate. Electronic Publications and Media Unit. URL: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-04/ragp-2016_final_en_web.pdf.

129. Baker v. Carr (full text) :: 369 U.S. 186 (1962). Decided March 26, 1962. URL: <http://law2.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/conlaw/baker.html>.

130. Beveridge on Welfare Society: An Integration of the Trilogy. Atsushi Komine (Ryukoku University). 1 March 2006. URL: <http://www.econ.ryukoku.ac.jp/~komine/hope/trilogy0601.pdf>.

131. Board of Regents of State Colleges v. Roth, 408 U.S. 564 (1972). U.S. Supreme Court. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/408/564/case.html>.

132. Brian Abel-Smith. The Beveridge Report: Its origins and outcomes.

133. Chaturvedi Inakshi. Globalization and Its Impact on State Sovereignty. URL: http://paperroom.ipsa.org/papers/paper_249.pdf.

134. Costituzione della Repubblica Francese 1958. URL: http://host.uniroma3.it/progetti/cedir/cedir/Lex-doc/Fr_Cost.pdf.

135. Costituzione della Repubblica Italiana [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.quirinale.it/qrnw/statico/costituzione/pdf/Costituzione.pdf>.

136. Courts and the Legal Enforcement of Economic, Social and Cultural Rights. Comparative experiences of justiciability. Geneva, 2008. - 132

137. Dandridge v. Williams, 397 U.S. 471 (1970). U.S. Supreme Court. No. 131 Argued December 9, 1969. Decided April 6, 1970. 397 U.S. 471.

138. Des Gasper. Needs and Human Rights. The Essentials of Human Rights. eds. R. Smith & C. van den Anker. 2005. London: Hodder & Stoughton, pp. 269-272. URL: file:///C:/Users/www/Downloads/metis_165565.pdf.

139. Dzhuzha, O. M., Vasylevych, V. V., Telefanko, B. M., & Filipenko, N. E. 2021 The Criminological Principles of Crime Prevention in the Field of Physical Culture and Sports of Ukraine. DIXI, 23(2), 1-25. <https://revistas.ucc.edu.co/index.php/di/article/view/3980/3174> (Wed of Science).

140. European Social Policy - A Way Forward for the Union. A White Paper. Part A. COM (94) 333 final, 27 July 1994. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://aei.pitt.edu/1118/1/social_policy_white_paper_COM_94_333_A.pdf.

141. Federal Constitution of the Swiss Confederation of April 18, 1999 (as amended up to February 9, 2014). URL: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=342835.

142. Filipenko N. Ye. Identification of crime determinants while performing forensic expert activities // Proceedings of VI International scientific conference "Scientific achievements during the rapid technological development". Berlin, tredition GmbH, 2019. P. 161-167.

143. Fundamental Law as on 1 October 2013. URL: <http://www.kormany.hu/download/e/02/00000/The%20New%20Fundamental%20Law%20of%20Hungary.pdf>.

144. Fundamental Social Rights in Europe. European Parliament. Directorate General for Research Working Paper. AFFAIRS SERIES SOCI 104 EN. March

2000. - 42 p. URL: http://www.europarl.europa.eu/workingpapers/soci/pdf/104_en.pdf.
145. Goldberg v. Kelly, 397 U.S. 254 (1970). U.S. Supreme Court. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/397/254/>.
146. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 23. Mai 1949 (BGBl. S. 1), zuletzt geändert durch Artikel 1 des Gesetzes vom
147. Hetteš Miloslav. Ludské práva a sociálna ochrana v sociálnej práci. Bratislava, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2015. 242 s.
148. Human Development Report 2016. Human Development for Every- one. URL: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf.
149. Human Rights Act 1998. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/42/crossheading/introduction>.
150. Human Rights. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <http://seop.illc.uva.nl/search/searcher.py?query=human+rights>.
151. International Social Security Review. Volume 45. Issue 1-2. P. 5-16.
152. Interparliamentary Conference on the European Social Charter Turin Forum on Social Rights in Europe 17 and 18 March 2016, Turin, Italy Official speeches and interve[n]tions. URL: <https://rm.coe.int/16806c6b12>.
153. Jean-François Akandji-Kombe. Positive obligations under the Euro- pean Convention on Human Rights A guide to the implementation of the European Convention on Human Rights. Human rights handbooks.
154. Judgment of the Court of 14 October 1976. LTU Lufttransportunterneh- men GmbH & Co. KG v Eurocontrol. - Reference for a preliminary ruling: Oberlandesgericht Düsseldorf Germany. Case 29-76. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A61976CJ0029>.
155. Kai Möller. The Global Model of Constitutional Rights: Introduction LSE Law. Society and Economy Working Papers. 4/2013. URL: https://www.lse.ac.uk/collections/law/wps/WPS2013-04_Moller.pdf.
156. Kaiser Wilhelm I's Royal Proclamation on Social Policy (November 17, 1881. URL: http://germanhistorydocs.ghi-dc.org/pdf/eng/428_Wilhelm%20I_Social%20Policy_129_JNR.pdf.
157. Labour cost levels by NACE Rev. 2 activity. Last update: 08-06-2017. URL: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lci_lev&lang=en.
158. Law Against the Publicly Dangerous Endeavors of Social Democracy from October 21, 1878. URL: http://germanhistorydocs.ghi-dc.org/sub_document.cfm?document_id=1843.
159. Lochner v. New York 198 U.S. 45 (1905). U.S. Supreme Court. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/198/45/case.html>.
160. Lynne Susan Katzmann. The German Sickness Insurance Programme 1883-1911. Its Relevance for Contemporary American Health Policy. London School of Economics and Political. Science PhD Thesis July 1992. URL: <http://etheses.lse.ac.uk/1296/1/U062704.pdf> 228 p.
161. Magna Carta 1215. URL: <http://www.bl.uk/collection-items/mag-na-carta-1215>.

162. Mark Tushnet. Civil Rights and Social Rights: The Future of the Reconstruction Amendments. URL: https://www.law.ufl.edu/_pdf/student-affairs/syllabus/fa13/tushnet_social_and_political_rights.pdf.

163. Martijn Hesselink. A European Legal Method? On European Private Law and Scientific Method. *European Law Journal*. Volume 15. Issue 1. January 2009. P. 20–45.

164. Mykola Nechyporuk, Oleksandr Kliuiev, Aleksandar Ivanović, Nataliia Filipenko (2021) Development Strategy of International Cooperation of Forensic Science Institutions of Ukraine with Foreign Experts in Prevention of Terrorist Attacks on Aerospace Industry and Critical Infrastructure. *Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering – 2021. Synergetic Engineering* Pp. 825–848. Presents the proceedings of the ICTM'21 Conference held in Kharkov, Ukraine, at November 28–29, 2021. ISBN: 978-3-030-94259-5 (eBook). URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-94259-5_64

165. Mykola Nechyporuk, Volodymyr Pavlikov, Nataliia Filipenko, Hanna Spitsyna, Ihor Shynkarenko Cyberterrorism Attacks on Critical Infrastructure and Aviation: Criminal and Legal Policy of Countering. *Conference on Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering–Synergetic Engineering ICTM 2020: Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering*. 2020 pp 206–217(Indexed by SCOPUS, INSPEC, WTI Frankfurt eG, zbMATH, SCImago More information about this series at. URL: <http://www.springer.com/series/15179> <https://doi.org/10.1007/978-3-030-66717-7>.

166. Nataliia Filipenko, Hanna Spitsyna, Ihor Shynkarenko, Vitalii Tsymbalistyi. Implementation of Preventive Activity; Foreign Experience in Criminological Work of Forensic Science Institutions *Socrates: Rīgas Stradiņa universitātes Juridiskās fakultātes elektroniskais juridisko zinātnisko rakstu žurnāls = Rīga Stradiņš University Faculty of Law Electronic Scientific Journal of Law*. Rīga: RSU, 2021, Nr. 1 (19). P. 32–39.

167. Nechyporuk, M., Pavlikov, V., Ivanović, A., Filipenko, N. (2021) Forensic Science Possibilities Within The Framework Of Criminal Proceedings While Aviation Accidents (Review Article). *Archives of Criminology and Forensic Sciences*. 1(3). 56–66. DOI: <https://doi.org/10.32353/acfs.3.2021.05>

168. Opinion 2/13 of the Court (Full Court). 18 December 2014. InfoCuria. Case-law of the Court of Justice. URL: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?doclang=EN&text=&pageIndex=0&part=1&mode=DOC&docid=160882&occ=first&dir=&cid=240894>.

169. Opinion on the Fundamental Law of Hungary Authors: Zoltán Fleck, Gábor Gadó, Gábor Halmai, Szabolcs Hegyi, Gábor Juhász, János Kis, Zsolt Körtvélyesi, Balázs Majtényi, Gábor Attila Tóth, Edited by: Professor Andrew Arato, New School for Social Research, New York, Professor Gábor Halmai, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Professor János Kis, Central European University, Budapest June 2011. URL: <http://lapa.princeton.edu/hosteddocs/amicus-to-vc-english-final.pdf>.

170. *Osman v. the United Kingdom* (1998). URL: <file:///C:/Users/www/Downloads/001-58257.pdf>.

171. Overview 1959-2016 ECHR. URL: http://echr.coe.int/Documents/Overview_19592016_ENG.pdf.

172. Polly Vizard. What do the public think about economic and social rights? Research Report to Inform the Debate about a Bill of Rights and a Written Constitution. May 2010. URL: <http://sticerd.lse.ac.uk/dps/case/cr/CASereport61.pdf>.

173. Positive obligations. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Positive_obligations.

174. Quadragesimo Anno. URL: http://w2.vatican.va/content/pius-xi/en/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_19310515_quadragesimo-anno.html.

175. R. (Adam and Limbuela) v. Secretary of State for the Home Department. Date of the Ruling: Nov 3 2005. URL: http://www.asylumlawdatabase.eu/sites/www.asylumlawdatabase.eu/files/aldfiles/UK_072%20Judgment.pdf.

176. Report 25 June 2013 on the situation of fundamental rights: standards and practices in Hungary (pursuant to the European Parliament resolution of 16 February 2012) (2012/2130(INI)). URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2013-0229&language=EN>.

177. San Antonio Indep. Sch. Dist. v. Rodriguez 411 U.S. 1 (1973). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/411/1/>.

178. Sandra Fredman. Human rights transformed: Positive duties and positive rights. LEGAL RESEARCH PAPER SERIES. Paper No 38/2006 August 2006. URL: <file:///C:/Users/www/Downloads/SSRN-id923936.pdf>.

179. Shelley v. Kraemer 334 U.S. 1 (1948). U.S. Supreme Court. URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/334/1/case.html>.

180. Social Agenda 2014. The new Commission. URL: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=2170>.

181. Social Rights Jurisprudence. Emerging Trends in International and Comparative Law / Edited by Malcolm Langford Norwegian Centre for Human Rights, University of Oslo. March 2009. 704 p.

182. The Act on the Transitional Provisions of the Fundamental Law1 (31 December 2011). URL: <http://lapa.princeton.edu/hosteddocs/hungary/The%20Act%20on%20the%20Transitional%20Provisions%20of%20the%20Fundamental%20Law.pdf>.

183. The Belgian Constitution 1994. URL: <file:///C:/Users/www/Downloads/Belgium.pdf>

184. The Constitution of Greece. URL: <http://www.hri.org/docs/syntagma/>.

185. The Constitution of Ireland. Enacted by the People 1st July, 1937. URL: https://www.ucc.ie/archive/hdsp/Irish_Constitution_english.pdf.

186. The Constitution of the Kingdom of Norway. URL: <http://www.constitution.org/cons/norway/dok-bn.html>.

187. The Constitution of the Republic of South Africa, 1996. URL: <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/za/za107en.pdf>.

188. The Fundamental Law of Hungary was adopted on 18 April 2011 by the National Assembly. Translation of the consolidated version of the

189. The globalization of markets. Theodore Levitt, Professor, Harvard University. Abstract from Harvard Business Review, May-June 1983. p. 92.
190. The Social Policy Agenda (2006-2010). URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1422894095517&uri=URISERV:c10127>.
191. Thomas Schmitz. Basic elements of fundamental rights doctrine. URL: http://www.iuspublicum-thomas-schmitz.uni-goettingen.de/Downloads/Schmitz_FR-Doctrine_Jakarta-2014.pdf.
192. Vladislav Fedorenko & Natalia Filipenko & Inesa Shumilo & Volodymyr Nesterovych & Svitlana Nischymna, (2021) Entrepreneurial activity of the IT sector in the conditions of the COVID-19 pandemic and in the post-quarantine period. Entrepreneurship and Sustainability Issues, VSI Entrepreneurship and Sustainability Center, vol. 8(4), pages 697-712, June. Handle: RePEc:ssi:jouesi:v:8:y:2021:i:4:p:697-712 DOI: 10.9770/jesi.2021.8.4(43)
193. Vladislav Fedorenko & Natalia Filipenko & Inesa Shumilo & Volodymyr Nesterovych & Svitlana Nischymna, 2021 Entrepreneurial activity of the IT sector in the conditions of the COVID-19 pandemic and in the post-quarantine period. Entrepreneurship and Sustainability Issues, VSI Entrepreneurship and Sustainability Center, vol. 8(4), pages 697-712, June. Handle: RePEc:ssi:jouesi:v:8:y:2021:i:4:p:697-712 DOI: 10.9770/jesi.2021.8.4(43).
194. West Virginia State Bd. of Educ. v. Barnette. 319 U.S. 624 (1943). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/319/624/case.html>.

12. Інформаційні ресурси

1. Правовий портал «Ліга: Закон» - законодавство України: <http://search.ligazakon.ua/>
2. Верховна Рада України. URL : <https://www.rada.gov.ua/>
3. Президент України. URL : <https://www.president.gov.ua/ru>
4. Верховний Суд. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/
5. Офіс Генерального прокурора України. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>
6. Національна академія правових наук України. URL: <http://www.aprnu.kharkiv.org/>
7. Конституційний Суд України. URL : <https://ccu.gov.ua/>.
8. Газета "Урядовий кур'єр" URL : <http://ukurier.gov.ua/uk/>
9. Газета "Юридична практика" URL : <http://presa.ua/juridicheskaja-praktika.html>
10. Міністерство внутрішніх справ України. URL : <https://mvs.gov.ua/uk/contacts/ministry-internal-affairs>.
11. Міністерства Юстиції України www.gdo.kiev.ua
12. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/>
13. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbu.gov.ua/>

14. Бібліотечно-бібліографічні ресурси Верховної Ради України. URL : <http://lib.rada.gov.ua/static/about/welcome.html>

15. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL : <https://nlu.org.ua/>

16. Науково-технічна бібліотека Національного аерокосмічного університету ім. М.Є Жуковського (ХАІ). URL : <https://library.khai.edu/>
